

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntapolitiikan laitos	
Tekijä-Författare-Author Heiskanen, Marja-Liisa			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kaksi vuosikymmentä suomalaisessa vammaispolitiikassa			
Oppiaine-Läroämne-Subject Sosiaalityö			
Työn laji-Arbetets art-Level Lisensiaatintyö		Aika-Datum-Month and year 2007-10-09	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 229 s.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella henkilökohtaisen avustajajärjestelmän asemaa suomalaisessa vammaispolitiikassa. Vammaispalvelulaki on tehnyt mahdolliseksi taloudellisen tuen avustajan palkkaamiseen vuodesta 1988 lukien. Avustajatoiminnalla pyritään lisäämään vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia asua omassa kodissaan. Vuonna 2006 yhteensä 4548 henkilöä oli avustajajärjestelmän piirissä. Luku on vajaa puolet avustajatoiminnan potentiaalisista tarvitsijoista, kun tarpeeksi on arvioitu noin 10 000 henkilöä. Tutkimus on kahta vuosikymmentä koskeva kvalitatiivinen tapaustutkimus, joka muodostuu kirjallisuuteen ja haastatteluihin perustuvista osioista sekä tutkimuksen tuloksista.</p> <p>Kirjallisen aineiston avulla tarkastelen vammaisuutta koskevia malleja ja ideologioita. Kuvailen vammaisuuden sosiaalisen mallin kehitystä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Tehtävänä on myös etsiä Independent Living- ideologian juuria suomalaisesta sosiaalipolitiikasta. Ensimmäisiä kertoja avustajatoiminta ilmeni suomalaisessa vammaispoliittisessa keskustelussa 1970-luvun lopulla Teen myös vertailuja eri Pohjoismaiden välillä. Yhteneväistä pohjoismaista mallia ei voi havaita. Ruotsissa avustajajärjestelmää on kehitetty vahvojen oikeuksien pohjalta, mikä on nähtävissä toiminnan laajuudessa ja taloudellisessa resurssoinnissa.</p> <p>Haastattelin yhteensä 65 henkilöä 11 fokusryhmässä. Haastattelut olivat vaikeavammaisia tai mielenterveyskuntoutujia sekä kunnan sosiaalityöntekijöitä ja mielenterveyshuollon avohuollon työntekijöitä. Haastatteluista oli tuloksena yhteensä 337 litteroitua sivua. Analyysissä käytin ns. framework-menetelmää (NatCen). Tutkimuskysymykset keskittyivät vammaispalvelulain rakenteellisiin tekijöihin.</p> <p>Avustajajärjestelmä perustuu kunnan harkinnanvaraiseen tukeen ja kunnan budjettivaroihin. Tämän vuoksi sen juridinen perusta on heikko. Avustajaa tarvitsevaan kohdistuu vaatimus toimia avustajan työnantajana.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena voi todeta, että lainsäädännöstä huolimatta henkilökohtainen avustajajärjestelmä ei toistaiseksi vastaa riittävästi vammaisten henkilöiden tarpeisiin. Vaikeasti liikuntavammaiset vaativat avustajajärjestelmää ns. subjektiivisen oikeuden piiriin. Se merkitsee vahvaa henkilökohtaisen avustajan mukaista oikeutta. Mieliä korostaa vammaisuuden poliittista mallia. Sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijöiden näkemykset olivat varauksellisia. He esittivät järjestelmän muuttamista valtion keskitetyn rahoituksen turvin toteutettavaksi. Mielenterveyskuntoutujien yhdellä ryhmällä oli myönteisiä kokemuksia päiväkeskuksesta, jossa työntekijät toimivat tarvittaessa avustajina myös keskuksen ulkopuolella. Työntekijät olivat edistäneet kuntoutujien kiinnittymistä omaan ympäristöönsä. Liikuntavammaiset korostivat työnantajan rooliaan, mikä takaa heidän itsemääräämistään. Mielenterveyskuntoutujilla tulisi olla vaihtoehtoja työnantajana toimimiselle, jotta he saisivat samat mahdollisuudet tarvitsemaansa apuun Heidän avustajatoimintaansa voidaan verrata valmentajan työhön. Tavoitteena on kuntoutusideologian mukainen toimintakyvyn edistäminen tekemällä asioita yhdessä. Independent Living- ideologiassa avustajan työssä korostuu avustettavan puolesta tekeminen niissä tehtävissä, joihin vammaisen ei itse pysty. Palvelun järjestämisessä nämä erilaiset ideologiat tulisi ottaa huomioon.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords vammaiset -- tutkimus vammaispolitiikka henkilökohtaiset avustajat vammaisuus -- mallit mielenterveyskuntoutajat			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			